

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Ethica Symbolica E Fabularum Umbris In Veritatis Lucem
Varia Ervditione Noviter evoluta**

Pexenfelder, Michael

Monachii, 1675

2. Fabrorum labor, & ejus expositio Ethica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68709](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68709)

ac in caput maledicum resulent, quod patri suo insultare non est verum. *In tenebris ergo, id est, per tenebras, cum scilicet gravissimæ tenebræ eum obruent; id autem fit, tum in morte, quæ omnem claritatem & felicitatem impiorum tollit; tum in tempore vitæ, quo divina ultio, quæ per tenebras significatur, eum persequitur. Contrâ de justo dicitur; Orietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ erunt sicut meridies. Isa. 58.* Sed propiùs ad Vulcanum. Censentur cum ardenti face spatium vitæ decurrere, qui bonis artibus & morum honestate præditi, transigunt vitam sine labe, & optima prælucent exempla aliis. Turpiter facem extinguunt, qui in vita nihil egerunt aliud, quàm ut dicerentur vixisse; vel qui initio curriculi, putà, in teneriore atate præclara specimina dederant indolis, sed in procurfu annorum hanc lampadem fœdis extinxerunt vitiis. Geminas, ternasque aut plures in cursu accendunt faces, qui alios sapientia & virtute longissimè antecellunt. Tradunt autem, decursò spatio, lampadem aliis, qui post se relinquunt discipulos, filios, heredes, iisdem artibus & vitæ probitate imbutos. Et hoc dicebant veteres *λαμπαδυσίον*, lampadem ferre, quod fieri solebat in Promethæis, in Vulcaniis, & Panathenæicis (Minervæ institutis à Theseo ludis, Latine Quinquatriis) In his tribus ludis currentes facem gestabant: de his Chiliastes. Creditur Prometheus primus hoc ludorum genus instituisse, hunc quidem ad modum: ut facem defatigatus proximo in manum daret; is autem defessus alii, ac deinceps alius alii, Successione tradebant invicem (Historiæ, seu fabulæ Promethææ quasi simulacrum representantes) quasi ejus ferulam ventilantes, quâ cœlestem ignem exceperat, ne rursus extingueretur, perpetuo motu illam jactando. Itaque *lampadem tradere* dicitur, qui jam vel delassatus, vel emeritus, in alios munus gerendum abs se transfert. Et invicem censentur lampada tradere, qui, quod ait Terentius, tradunt operas mutuas, & aliis alii vicissim suppetias ferunt. Hæc ille.

II. (b) Fabrorum omnium Præses est Vulcanus, quos graphicè depingit Siracides c. 38. *Faber, inquit, ferrarius sedens juxta incudem, & considerans opus ferri: vapor ignis urit carnes ejus, & in calore fornacis concertatur. Vox mallei innovat aurem ejus, & contra similitudinem vasis oculus ejus. Cor suum dabit in consummationem operum, & vigiliâ suâ ornabit in perfectionem.* Primò sedet juxta incudem, magister operis, forcipibus tenens, versansque ferrum supra incudem, ut à ministris malleo ferriatur, & ad ejus libitum efformetur. Deinde *considerat opus ferri.*

H h h h 3

ri.

(b) Fabrorum labor.

ri. Nam artificis est scire, quale & qua ratione opus sit faciendum. Tertio, vapor ignis urit carnes ejus. Est namque fabri ferrarii, posse ignem pati. Hinc Vulcanus dicitur deus ignipotens. Quarto, in calore fornacis concertatur. Certat enim faber contra calorem ignis, contraque ferri duritiem, ut illud igniat, ignitumque crebris malleorum ictibus molliat & figuret. Unde Virgilius.

----- Multa vi brachia tollunt
In numerum.

Quippe ad artem pertinet, sic vibrare malleorum ictus, ut ad mensuram incudem pulsant. Certè à fabrorum numerosis ictibus Pythagoras proportionem Musicam invenisse fertur. Unde quintò dicit Siracides: *Vox mallei innovat aurem eius.* Id est, novis & repetitis malleorum pulsibus ac sonoribus feriuntur aures fabri, dissilientibus interea scintillis, & sonitu concentum quendam fabrilem edente. Sextò, *contra similitudinem vasis oculus eius.* Faber enim sæpius exemplar, ideam, & typum operis formandi inspicit. Denique, *cor suum dabit in consummationem operum*, ut scilicet rectè perficiat, quod sibi laborandum sumpsit. (c) *Ethicè* docemur 1. Nihil esse tam durum, tam asperum & arduum, quod non constans labor evineat. 2. Incus sub crebris malleorum ictibus perstans & perdurans, designat constantiam in malis incumbentibus. Unde proverbium in undique pressos: *inter malleum & incudem versari.* Hinc emblemata *Incus*, & juxta *malleus*, cum lemmate: *durobo*, nempe inter adversa. Et Græcorum adagio fertur.

Ἄκρον μέγιστος ἔ φοβείται τὸς ψόφος.

Incus maxima non metuit strepitus.

Excelsus animus non commovetur minis, aut fortunæ sævientis procellis; sicut incus non mollescit, etsi super eam tonitrua, fulminaque procudantur à Cyclopibus. Et ipsi grandium malleorum & malorum ictus dum sonorum edunt concentum, ostendunt, animo non tantum forti, sed & hilari adversa esse patienda. 3. *Eandem* dicuntur *incudem tundere*, qui indefatigabili assiduitate in operis alicuius studio perseverant. Convenit etiam in magistros litterarum, quibus sine fine eadem sunt inculcanda pueris, ut hæreant. 4. *Malleus* cum inscriptione: *ut eudam, ante eudar*; significat, eos, qui aliis rectè imperare, aut formare alios velit, debere prius ipsos formari, & imperium ferre. 5. Apud Ciceronem dolere se ajebat Cato, si quando opificum, quales sunt imprimis fabri, antelucanâ victus esset industriâ. Idem Cicero 4. Tuscul. quatt.

(c) *Ethica expositio laboris fabrilis.*

de Demosthene affirmat. Id quod litterarum, studiosis sapius inculcandum. Quos non pigebit, juxta adagium *incudi reddere*; id est refingere, mutare, corrigere, & iterum ad limam revocare, quidquid perfunctoriè scriptum aut dictum fuit. Horatius:

Et malè tornatos incudi reddere versus,

6. Discant liberalium artium Clientes, quàm nullus labor subterfugiendus sit, ut sapientia comparetur; si mechanici opifices tantum sudoris lucrando pani quotidiano impendunt. Et tamen sua sorte contenti vivunt, felicesque se putant, si vires & robur suppetant ad incudem pulsandam. Nimirum ut rosa, flos omnium gratissimus, de spinis nascitur; sic è tristibus & asperis, laboris fructus capitur jucundissimus. Quàm indignum est igitur, eos otio & inertia deditos esse, qui labore minimè operoso, sine lacertorum contentione, sine grandium malleorum vibratione possent sapientiæ laudem, felicitatem vitæ, claritatem nominis, gloriam posteritatis adipisci!

III. Notanda sunt illa Vulcani apud Maronem loc. cit. verba.

----- nunc viribus usus,

Nunc manibus rapidis, omni nunc arte magistra;

Præcipitate moras. Nec plura effatus: at illi

Ocyus incubuere omnes, pariterque laborem

Sortiti.

(d) Habes hinc exemplum tam magistri, laboris socios acriter adhortantis, quàm operarum dicto mox audientium, strenuèque imperata facientium. Putent hoc sibi dictum opifices, quibus non satis est vires omnes contendere, nisi accedat *ars magistra*, ita, ut opus ipsum loquatur artificem: nam veteri dicto: *Quod ex arte non fit, laude caret sua*. Interest reipublicæ, quales opifices in civitatem recipiantur: quidam enim laborant affabrè, scitè, venustè, politè, solerter, operosè, probè & pretio parabili; alii infabrè, inscitè, impolitè, futiliter, perfunctoriè, levique brachio: & tamen non verentur plus justò & æquò petere & exigere. (e) Quorum aliqui helluones, gulones, decoctores, lucellum diebus operariis acquisitum, diebus feriatis computando absumunt. Hujusmodi homunculi tantum abest, ut summo manè, aut medio noctis abacto, cum Vulcano opera ad fabrilia surgant; ut non rarò crapulam in multam exhalent diem, lurcones potius, quàm lucriones, improbissimi; qui post abliguritam pecuniam, post exinanitos oculos, domum reduces è cauponis, inflatum cibo potuque stomachum exonerant

in

(d) Opifices industria, (e) Opifices improbi.